

Politiets bruk av makt

Juridisk oppgave

BACHELOROPPGAVE (BOPPG30)

**Politihøgskolen
2019**

Kand.nr: 29

Antall ord: 6476

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	3
1.1 Tema og problemstilling	3
1.2 Bakgrunn for valg av oppgave	3
1.3 Politiets rolle	3
1.4 Metode.....	4
1.5 Avgrensning.....	4
2. Politiets bruk av makt	5
2.1 Rettssikkerhet.....	5
2.2 Legalitetsprinsippet, jf. grunnloven § 113	5
2.3 Den europeiske menneskerettskonvensjonen- EMK.....	6
2.4 Generelt om politiloven § 6.....	7
2.5 Politiloven § 6 første ledd	7
2.6 Politiloven § 6 andre ledd.....	8
2.7 Behovsprinsippet	8
2.8 Forholdsmessighetsprinsippet.....	10
2.9 Saklighetsprinsippet.....	10
2.10 Maktpyramiden.....	11
2.11 Politiloven § 6 fjerde ledd.....	13
2.12 Politiinstruksen § 3-2.....	14
2.13 Forsvarlighetsprinsippet	14
2.14 Makt mot syke personer	15
2.15 Politiets bruk av skjønn.....	18
3. Avslutning	20
4. Litteraturliste	21
4.1 Lover	21
4.2 Instrukses.....	21
4.3 Forarbeider	21
4.4 Rettsavgjørelser	21
4.5 Litteratur	21
4.6 Annet	22

1. Innledning

1.1 Tema og problemstilling

Tema for denne oppgaven er politiets bruk av makt. I denne oppgaven kommer jeg til å fokusere på politiets bruk av fysisk makt. Problemstillingen er politiets bruk av makt, etter politiloven § 6 fjerde ledd, jf. andre ledd.

1.2 Bakgrunn for valg av oppgave

Bakgrunnen for at jeg har valgt å skrive en juridisk oppgave, er at jeg ønsker å gå dypere inn i politiloven § 6 fjerde ledd, jf. andre ledd. Bestemmelsen regulerer på hvilken måte politiet kan benytte seg av makt. Politiloven § 6 inneholder alminnelige regler om hvordan polititjenesten skal utføres¹. Dette er en viktig hjemmel som er helt sentral og anvendes sammen med de polisiære virkemidlene i politiloven, for eksempel innbringelse, anholdelse eller visitasjon.

I forbindelse med praksisåret erfarte jeg at god juridisk forståelse er avgjørende for å kunne utøve godt politiarbeid. Jeg observerte at mye av politiarbeidet som ble gjort var rutinepreget. Derfor ønsker jeg å gjøre et dypdykk i rettsreglene på dette området, slik at jeg kan gjøre vurderinger som er juridisk riktige. Min erfaring fra praksis er at enkelte utøvde makt uten å kunne begrunne dette i tråd med politiloven § 6. Et eksempel fra praksisåret var at håndjern rutinemessig ble benyttet i noen tilfeller, fordi man alltid hadde gjort det i den type situasjon.

1.3 Politiets rolle

Politiet skal blant annet beskytte person, opprettholde offentlig ro og orden, forebygge kriminalitet og yte borgeren hjelp etter politiloven § 2². Dette skal politiet gjøre gjennom forebyggende, håndhevende og hjelpende virksomhet, slik at politiet kan ivareta borgerens rettsikkerhet, trygghet og velferd, jf. politiloven § 1³. Hva som er politiets oppgave vil således variere, og være forskjellig ut fra hvilket oppdrag man befinner seg i. Politiet vil derfor arbeide innenfor forskjellige felt, hvor makt kan være aktuelt for at politiet skal kunne utføre sitt samfunnsoppdrag. Dette kan gjelde både i ordenstjeneste, forebyggende tjeneste, under

---

¹ Lov 4 august 1995 nr. 53 om politiet

² Lov 4 august 1995 nr. 53 om politiet

³ Lov 4 august 1995 nr. 53 om politiet

etterforskning og ved bistandsoppdrag. Politiloven § 6 vil komme til anvendelse uansett hvilket felt politiet måtte arbeide innenfor.

1.4 Metode

Jeg kommer til å anvende juridisk metode for å svare på problemstillingen. Torstein Eckhoffs definisjon av juridisk metode er «å redegjøre for hva man bygger på». Utrykket «*de lege lata*» er latin og betyr gjeldene rett⁴. Gjennom å anvende juridisk metode kan man finne hvilken rettslig løsning som er riktig i det enkelte tilfelle⁵.

Den alminnelige juridiske metode tar utgangspunkt i tolkning av lovteksten. I denne oppgaven er det følgende vilkår som må tolkes: «*nødvendig*» og «*forholdsmessig*» jf. politiloven § 6, andre ledd, og «*nødvendig*» og «*forsvarlig*» jf. politiloven § 6 fjerde ledd.

Rettskilder som forarbeider, høyesterettspraksis og forskrifter er også sentrale, når jeg skal finne ut av gjeldende rett. Forarbeidene til politiloven er en viktig rettskilde som også kan gi tolkningshjelp ved anvendelse av politiloven § 6. Høyesterettspraksis er sentral som rettskilde, og jeg vil også benytte meg av rettspraksis fra lagmannsretten hvor de har foretatt en vurdering av politiloven § 6 som Høyesterett ikke har tatt stilling til.

Jeg vil også benytte juridisk litteratur ved tolkning av politiloven § 6. I utgangspunktet har juridisk teori som rettskilde ingen tung rettskildemessig vekt, men i dette tilfellet blir det nødvendig å bruke en del teori, da det er begrenset med rettspraksis. Den juridiske teorien innenfor dette rettsområdet kan gi tolkningshjelp der lovteksten og forarbeidene er uklare⁶.

1.5 Avgrensning

I denne oppgaven blir det tatt utgangspunkt i politiets bruk av fysisk makt. «Med makt menes her tvangsmessige fysiske inngrep mot person, og mot fast eller rørlig eiendom i tilfelle der denne eiendom blir påført skade», jf. politiinstruksen § 3-2, 2. ledd⁷. Jeg kommer ikke til å ta for meg den symbolske og verbale maktbruken som for eksempel tilstedeværelse eller pålegg.

---

⁴ Torstein Eckhoff, (2001). *Rettskildelære, 5 utgave ved Jan E. Helgesen*, s. 23

⁵ Blandhol, S. Tøssebro, H. N. & Skotheim, Ø., (2015). *Innføring i juridisk metode. Jussens venner*, 50(6), s. 312

⁶ Meg selv. (2018). *Prosjektbeskrivelse*, s. 4

⁷ Alminnelig tjenesteinstruks for politiet av 22 juni 1990 nr. 3963

Polititjenestepersonen kan fritas for straff etter straffeloven § 18 andre ledd. På grunn av oppgavens begrensninger kommer jeg ikke til å gå nærmere inn på nødverge. Jeg kommer til å bruke dommen i Rt. 2008 s. 696 hvor jeg vil trekke ut momenter om politiets maktbruk, samt hva Høyesterett generelt sier om politiloven § 6.

2. Politiets bruk av makt

2.1 Rettssikkerhet

Politiet er statens sivile maktapparat og er de eneste som kan bruke makt i fredstid mot borgerne. Maktbruken må politiet forvalte med varsomhet, og begrense maktbruken til det som er strengt nødvendig for å ivareta tilliten publikum har til politiet⁸. Det er flere rettslige rammer som skal være med på å regulere bruken av makt. Jeg vil i det følgende gå nærmere inn på Den europeiske menneskerettskonvensjonen og legalitetsprinsippet i grunnloven § 113, som handler om å ivareta rettssikkerheten til borgerne, slik at borgerne ikke blir utsatt for mer makt enn nødvendig. På den annen side må ikke reguleringen av rettssikkerheten bli så streng at politiet blir passive, slik at de ikke tør å gripe inn i situasjoner som kan føre til bruk av makt, av redsel for å bli straffet.

2.2 Legalitetsprinsippet, jf. grunnloven § 113

I utformingen av politiloven av 1995 ble det lagt vekt på rettssikkerhetshensyn, og spesielt legalitetsprinsippet om at sentrale regler om politiets kompetanse burde ha «*hjemmel i lov*», og ikke ha sedvanerettslig forankring⁹. Grunnloven § 113, også kalt legalitetsprinsippet, sier at «*myndighetenes inngrep ovenfor den enkelte må ha grunnlag i lov*»¹⁰. Hovedformålet med legalitetsprinsippet var å sikre demokratisk legitimitet, og verne om borgerens rettssikkerhet og frihet¹¹.

---

⁸ Phelps, J.M., Larsen, N.M & Singh, M, (2017). *Kommunikasjon og konflikthåndtering i operativt politiarbeid*, s. 219

⁹ Auglend, R., L., & Mæland, H., J. (2016). *Politirett* (3.utg.), s. 77

¹⁰ Lov 17. mai 1814 Kongeriket Norges Grunnlov

¹¹ Auglend, & Mæland, 2016, s. 159

2.3 Den europeiske menneskerettskonvensjonen- EMK

Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) inneholder mange av de samme prinsippene som man finner i politiloven § 6. Blant annet stiller EMK krav til nødvendighet, proporsjonalitet og forsvarlighet når det gjelder inngrep i menneskers frihet og rettigheter¹².

EMK art. 3

«Ingen må bli utsatt for tortur eller umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff»¹³. Torturbegrepet er definert som «alvorlig smerte, eller lidelse som bevisst påføres noen for nærmere bestemte formål, og som foretas av, på oppfordring av, eller med samtykke fra myndighetspersoner»¹⁴. Vilkårene etter bestemmelsen i EMK art. 3 er absolutte¹⁵. Begrepet «umenneskelig behandling» foreligger når inngrep mot borgerne har vært planlagt, har ført til legemsskade eller intens psykisk eller fysisk smerte og behandlingen har foregått over et lengre tidsrom¹⁶. Når det kommer til begrepet «nedverdiggende» er det blitt lagt vekt på om behandlingen har vært egnet til å skape engstelse, frykt eller underlegenhet som bryter ned borgerens fysiske eller psykiske motstandskraft. Det som er avgjørende er hvordan borgeren selv har opplevd inngrepet/behandlingen. Arten og grovheten i behandlingen av borgeren skiller de tre begrepene fra hverandre¹⁷.

Når man skal vurdere om et politiinngrep har vært i tråd med EMK art. 3 har det vært lagt vekt på behovet for et raskt inngrep i en uventet situasjon, hvor man har en begrenset mulighet for å innhente mer utfyllende informasjon. Det forventes at graden av maktbruken blir mindre tilbakeholdende, enn i de situasjonene som kan forutses og hvor politiet kan planlegge innsatsen. På den annen side har EMK lagt til grunn en streng vurdering hvor tjenestepersonene er i klart flertall i forhold til personene som blir utsatt for et inngrep, da behovet for maktbruk vil være mindre for å oppnå kontroll over situasjonen¹⁸. Videre vil det aksepteres en større grad av maktbruk hvor tjenestepersonene møtes av mye motstand enn i situasjoner der borgeren forholder seg passiv¹⁹.

---

¹² Fredriksen, S. (2015). *Ro, orden og frihet: En fremstilling av politiets adgang til å gripe inn i den personlige frihet ved utøvelse av ordenstjeneste*, s. 71

¹³ Auglend, & Mæland, 2016, s. 670

¹⁴ Auglend, & Mæland, 2016, s. 671

¹⁵ Auglend, & Mæland, 2016, s. 670

¹⁶ Auglend, & Mæland, 2016, s. 671

¹⁷ Auglend, & Mæland, 2016, s. 672

¹⁸ Auglend, & Mæland, 2016, s. 672

¹⁹ Auglend, & Mæland, 2016, s. 673

2.4 Generelt om politiloven § 6

Politiloven § 6²⁰ inneholder grunnprinsipper for hvordan polititjenesten skal utføres. For at et inngrep etter politiloven skal være lovlig må vilkårene i for eksempel politiloven §§ 7-13 være oppfylt, da disse regulerer når og på hvilken måte politiet kan gripe inn og i hvilke situasjoner. Vilkaene i de enkelte bestemmelsene er ikke uttømmende, og det må også tas stilling til om inngrepet oppfyller vilkårene i politiloven § 6, da denne regulerer hvordan tjenestehandlingen skal gjennomføres²¹. Politiloven § 6 stiller opp vilkår for hva det må tas hensyn til ved valg av middel og gjennomføringen av tjenestehandlinger som er regulert i andre bestemmelser. I politiloven § 6 stilles det krav til nødvendighet, proporsjonalitet, saklighet, og objektivitet når det gjelder all myndighetsutøvelse politiet utfører. De rettsstatlige grunnprinsippene som behovsprinsippet, proporsjonalitetsprinsippet og saklighetsprinsipper er i utgangspunktet ulovfestede rettsnormer, men lovgiver har valgt å ta dem inn i politiloven for å understreke hvor viktig disse prinsippene er for politiets tjenesteutførelse²². Politiloven § 6 inneholder blant annet forsvarlighetsprinsippet, likhetsprinsippet og saklighetsprinsippet som er tre prinsipper som fremkommer av grunnloven § 98²³.

2.5 Politiloven § 6 første ledd

Etter politiloven § 6 første ledd skal politiet prøve å løse tjenesteoppdraget gjennom «opplysning, råd, pålegg eller advarsel eller ved iverksettelse av regulerende eller forebyggende tiltak»²⁴. Det samme framgår av forarbeidene til politiloven, Ot.prp. nr.22 (1994-1995) s.79. Dette viser bredden av midler politiet har til rådighet for å løse et tjenesteoppdrag, og som er mer konkret regulert i politiloven §§ 7 andre ledd og 8-13.

Forarbeidene gir i liten grad tolkningshjelp når det gjelder innholdet i politiloven § 6 første ledd, bortsett fra at de har forklart hva som menes med ordet advarsel. Det fremkommer at politiet kan gi advarsel både i forkant og i etterkant av en begått handling i rene ordensoppdrag.

Hvis en person drikker øl på offentlig sted kan politiet starte med å gi råd og opplysning. Politiet kan be vedkommende om å tømme ut innholdet i ølboksen, og samtidig forklare at det

---

²⁰ Lov 4 august 1995 nr. 53 om politiet

²¹ Fredriksen, 2015, s. 69

²² Fredriksen, S. & Spukland K. (2015). Ordensjuss, s. 60

²³ Lov 17. mai 1814 Kongeriket Norges Grunnlov

²⁴ Lov 4 august 1995 nr. 53 om politiet

ikke er lov å drikke alkohol på offentlig sted. Dersom dette ikke fører frem kan politiet gå opp på neste trinn ved å gi en advarsel. Politiet kan også gi pålegg og forklare at dersom vedkommende ikke tømmer ut alkoholen, kommer vedkommende til å bli anmeldt. Dette er et eksempel på hvordan politiet kan løse et tjenesteoppdrag etter politiloven § 6 første ledd.

2.6 Politiloven § 6 andre ledd

Etter politiloven § 6 andre ledd skal politiet «ikke ta i bruk sterkere midler uten at svakere midler må antas utilstrekkelig eller uhensiktsmessig, eller uten at slike forgjeves har vært forsøkt». «De midler som anvendes må være nødvendige og stå i forhold til situasjonens alvor, tjenestehandlingens formål og omstendighetene forøvrig»²⁵. Men hva menes med dette? For å kunne forstå innholdet i politiloven § 6 andre ledd vil jeg redegjøre nærmere for behovsprinsippet.

2.7 Behovsprinsippet

Prinsippet går i hovedsak ut på at det middelet som velges kun kan brukes når det er nødvendig²⁶. For at politiet skal oppnå sitt formål om for eksempel å gjenopprette ro og orden, må de derfor velge det minst inngripende middelet, også omtalt som «minste middel» - regelen. Politiet må i enhver situasjon vurdere hvor sterkt middel det er nødvendig å bruke i forhold til hva tjenesteoppdraget går ut på, og hva som ønskes oppnådd. Når politiet har valgt hvilket inngrep de vil bruke i en konkret situasjon, må inngrepet benyttes på en måte som virker minst inngripende etter kravet i «minste middel» - regelen²⁷. Dette handler om hvilket middel som velges og på hvilken måte middelet anvendes.

Et annet viktig moment med nødvendighetskravet er at inngrepet må opphøre hvis det ikke lenger er behov for det. Et eksempel er dersom en person innbringes etter politiloven § 8 første ledd nr. 3, på grunn av at man ikke finner identiteten på vedkommende. Dersom personen oppgir fullt navn i politibilen på vei inn til stasjonen, og identiteten er avdekket, innebærer det at inngrepet må opphøre, da det ikke lenger er behov for innbringelse. Men hvordan blir det når «minste middel» antas utilstrekkelig?

---

²⁵ Lov 4 august 1995 nr. 53 om politiet

²⁶ Fredriksen & Spukland, 2015, s. 60

²⁷ Fredriksen & Spukland, 2015, s. 62

Det fremkommer av politiloven § 6 andre ledd, første punktum at politiet kan unnlate å bruke et svakere middel, hvis de mener det vil være uhensiktsmessig eller utilstrekkelig eller forgjeves er forsøkt. Her må politiet gjøre en konkret vurdering hvorvidt det minste middel er sterkt nok til at politiet oppnår formålet med tjenestehandlingen. Dersom politiet kommer frem til at det minste middelet ikke er sterkt nok må politiet kunne peke på konkrete omstendigheter som gjør at middelet ikke vil føre frem. Dette vil være tilstrekkelig da «*må antas*» ligger lang under kravet om sannsynlighetsovervekt²⁸.

Et inngrep etter politiloven kan også være uhensiktsmessig dersom inngrepet ikke er egnet til å løse oppdraget. Dette går ut på en adekvansvurdering. Et middel kan være uhensiktsmessig fordi det ikke er tilstrekkelig²⁹.

Et eksempel som illustrerer dette er hvis en overstadig beruset person har forårsaket en ordensforstyrrelse, og nekter å oppgi personalia til politiet. Politiet kan spørre (altså middelet) personen på nytt, samt be vedkommende om å vise identifikasjonspapirer. På grunn av den tilstanden personen er i, anses det ikke hensiktsmessig eller tilstrekkelig å gjøre dette. Å spørre vil ikke være tilstrekkelig og er uhensiktsmessig, fordi dette ikke vil føre fram på grunn av personens beruselse.

Det kan også tenkes at politiet har benyttet seg av det minste/svakeste middelet, men at det viser seg å være forgjeves. «*Minste middel*» - regelen vil først være oppfylt når politiet har brukt det mildeste middelet³⁰. Hvis vi bygger videre på eksemplet over vil det etter «*minste middel*» – regelen anses nødvendig å gjennomføre en visitasjon for å finne personens identitet. Skulle politiet i stedet innbringe personen uten å visitere etter identifikasjonspapirer, har man således ikke oppfylt «*minste middel*» regelen.

Oppsummert skal politiet aldri benytte et større inngrep mot borgerne enn det som er nødvendig. Inngrep politiet velger å bruke vil kunne være straffbart dersom det ikke er nødvendig.

---

²⁸ Fredriksen & Spukland, 2015, s. 63

²⁹ Fredriksen & Spukland, 2015, s. 64

³⁰ Fredriksen & Spukland, 2015, s. 64

Når politiet har tatt stilling til om inngrepet er nødvendig, må de finne ut hvorvidt inngrepet er forholdsmessig, jf. politiloven § 6 andre ledd, andre setning. Jeg vil i det følgende gå nærmere inn på forholdsmessighetsprinsippet.

2.8 Forholdsmessighetsprinsippet

Forholdsmessighetsprinsippet går ut på at inngrepet eller maktanvendelsen politiet bruker må stå i forhold til hva man oppnår ved å bruke inngrepet³¹. Det kan for eksempel være nødvendig å forfølge en bil som har brutt vegtrafikkloven for å få stanset vedkommende. På grunn av forfølgelsen, øker føreren hastigheten og kjører på en uforsvarlig måte. En slik situasjon kan medføre at politiet utsetter øvrige trafikanter for fare, og det vil kunne være uforholdsmessig å fortsette forfølgelsen, til tross for at det var «nødvendig» og «forholdsmessig» med tanke på gjerningspersonen³². Et viktig moment med forholdsmessighetskravet er at det ikke handler om hva som er nødvendig etter politiets perspektiv, men det skal ivareta borgerens perspektiv³³.

2.9 Saklighetsprinsippet

Det stilles krav om at politiet skal opptre saklig under utøvelse på vegne av den offentlig myndighet³⁴. Saklighetsprinsippet stiller krav til beslutningen som skal tas.

Saklighetsprinsippet er således med på å påvirke avgjørelsen om å bruke inngrepet, og dels hva inngrepet kan gå ut på³⁵. Prinsippet kommer til uttrykk i politiloven § 6 tredje ledd, samt grunnloven § 98.

Prinsippet går i hovedsak ut på at man ikke kan gjennomføre et inngrep basert på utenforliggende hensyn. Det vil også være forbudt å fatte en vilkårlig avgjørelse, og videre er det forbudt med usaklig forskjellsbehandling. Med utenforliggende hensyn menes at politiet har lagt vekt på forhold som ikke er lov å ta med i betraktningen når avgjørelsen skal tas³⁶.

Politoloven § 6 tredje ledd inneholder også et annet viktig moment, nemlig at man skal ivareta personers integritet. Politiets bruk av fysisk makt er et element som kan gjøre eksponering

---

³¹ Fredriksen & Spukland, 2015, s. 60

³² Auglend, & Mæland, 2016, s. 647

³³ Fredriksen & Spukland, 2015, s. 65

³⁴ Fredriksen & Spukland, 2015, s. 70

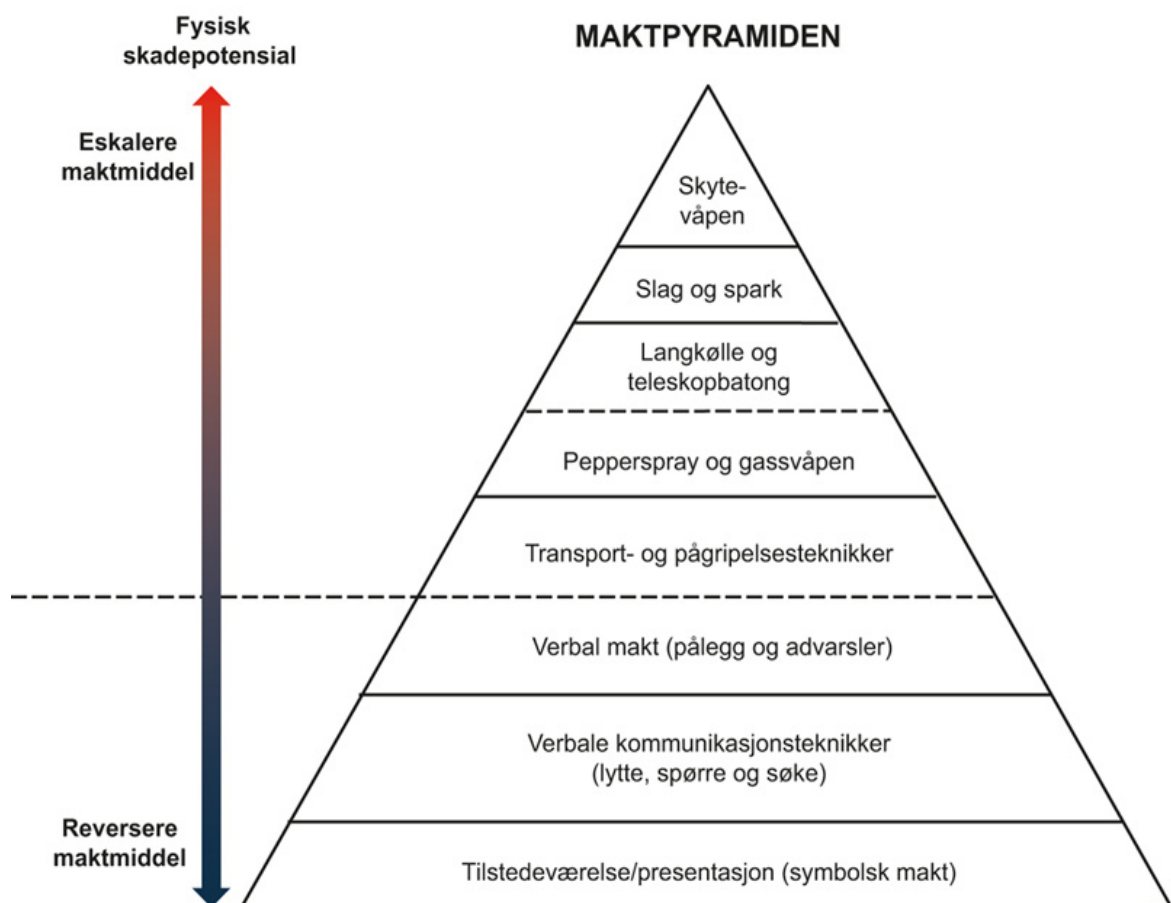
³⁵ Fredriksen & Spukland, 2015, s. 60

³⁶ Fredriksen & Spukland, 2015, s. 71

spesielt krenkende for den som utsettes for dette. Det betyr at politiet må vise respekt for det enkelte mennesket verdighet³⁷. Et eksempel kan være at politiet setter håndjern på en person på et offentlig sted med mange tilskuere, og på den måten utsetter personen for unødvendig eksponering. Dette kan føre til at bruken av håndjern er i konflikt med både politiloven § 6 tredje ledd og med EMK art. 3, da dette ville kunne være nedverdiggende behandling og la personen bli utsatt for unødvendig eksponering³⁸.

2.10 Maktpyramiden

I juridisk sammenheng er det først fra den stiplede streken og oppover man snakker om makt, mens i sosiologisk sammenheng utøver politiet makt bare ved tilstedeværelse.

Når politiet skal vurdere hvor mye makt som skal brukes har de en del maktmidler å velge mellom som innebefatter ulik grad av maktbruk. Maktmidlene er derfor satt inn i et system som omtales maktpyramiden³⁹. I denne oppgaven behandler jeg fysisk makt, og ikke symbolsk og verbal makt som maktpyramiden også omfatter. Maktpyramiden illustrerer at jo

³⁷ Fredriksen, 2015, s. 78

³⁸ Myhrer, T.-G. (2012). *Bastet og bundet: Rettslige rammer for bruk av håndjern*, s. 70

³⁹ NOU 2017: 9, *Politi og bevæpning – legalitet, nødvendighet, forholdsmessighet og ansvarlighet*, s. 61

høyere opp i pyramiden man kommer, jo mer inngripende maktmidler er det snakk om. Samtidig som maktbruken øker jo høyere man går opp i maktpyramiden, øker også skadepotensialet. Både psykisk og fysisk skade samt ubehag kan forventes når man bruker de ulike maktmidlene. Maktpyramiden er en rangering av de maktmidlene som politiet må beherske⁴⁰. Derfor får alle politistudenter opplæring og trening i blant annet pepperspray, batong og pågripelsesteknikker som kan anvendes i ulike situasjoner med ulikt konfliktnivå. Politistudentene gjennomgår også trening innenfor bruk av våpen, samt skyteprøve. Politiet som er ferdigutdannet gjennomfører også årlig trening med bruk av pepperspray, batong og pågripelsesteknikker, i tillegg til en årlig skyteprøve for å kunne arbeide operativt i politiet.

Det som vanskeliggjør politiets bruk av makt er at politiets møter med publikum ikke er like, og det kan være varierende konfliktnivå⁴¹. Valg av maktmiddel og eller hvilken strategi politiet skal benytte vurderes ut fra juridiske, medisinske, taktiske og etiske faktorer⁴². Når det gjelder politiets bruk av makt er det som tidligere skrevet viktig å påpeke at politiet må ha hjemmel i lov etter legalitetsprinsippet, jf. grunnloven §113⁴³. Politiet kan som behandlet innledningsvis, altså ikke utøve myndighet uten at det foreligger en slik hjemmel.

I tillegg må den enkelte polititjenesteperson kunne gjøre en vurdering av egen fysisk og psykisk styrke, samt ferdighetsnivå i hver enkelt situasjon. For eksempel vil en politipatrulje som består av to kvinnelige politibetjenter hvor begge veier 50 kg, kanskje raskere må opp på maktpyramiden dersom de står overfor en situasjon med en kraftig og aggressiv mann på 100 kg. På den annen side kan det tenkes at mannen roer seg ned og ikke føler seg truet av de kvinnelige politibetjentene slik at situasjonen ikke eskalerer, men i stedet klarer å løse konflikten uten bruk av fysisk makt.

Politiet må også gjøre vurderinger med tanke på hvor mye tid de har til rådighet, både i forkant av en situasjon og i selve situasjonen. Har man tid til å gjøre et registersøk på den involverte personen og her får informasjon om at vedkommende har en historikk som innbefatter vold mot politiet, kan dette medføre at politiet går raskere opp på maktpyramiden. Et moment som er viktig med maktpyramiden og politiets bruk av makt er at det er en

---

⁴⁰ Lie, A. L. & Langestad, P. (2012). *Arrestasjonsteknikk*, s. 11

⁴¹ Lie & Langestad, 2012, s. 10

⁴² Lie & Langestad, 2012, s. 11

⁴³ Lov 17. mai 1814 Kongeriket Norges Grunnlov, § 113

dynamisk prosess som foregår hele tiden. Dersom man starter høyt på pyramiden med bruk av pepperspray fordi en person truer med kniv, men vedkommende slipper kniven med en gang han ser politiet, må man kunne gå ned på maktpyramiden og kanskje heller benytte seg av pågripelsesteknikker i stedet for pepperspray. Terskelen for hvor mye makt politiet kan bruke vil derfor variere ut fra situasjon, ressurser, tid til rådighet, fysiske forutsetninger og trusselen som man måtte stå ovenfor.

Høyesterett har gjort en vurdering når det gjelder politiet bruk av makt i Rt. 2008 s. 696. Saken handler om politiets maktbruk i forbindelse med pågripelse, hvor bilføreren ble påført flere legemsbeskadigelser, samt skader på bil. Det var totalt fem tjenestepersoner tilstede, og det ble blant annet benyttet pepperspray, slag i mage, samt flere slag i hode med Maglite-lykt. Videre fremgår det også at den ene polititjenestepersonen slo alt han kunne med Magliten på baksiden av det ene låret. Høyesterett opprettholdt lagmannsrettens dom hvor polititjenestepersonen ble frifunnet.

Høyesterett har i overnevnt dom gjort en vurdering av hvilke maktmidler som aksepteres. I avsnitt 24 har Høyesterett kommet frem til at det er mye som kunne tale for at slagene var i strid med våpeninstruksen. Høyesterett har imidlertid i samme avsnitt påpekt at politiet kan bruke maktmidler som ikke er lovlige så lenge man har gjort en vurdering opp mot politiloven § 6 andre ledd, herunder å anvende svakere midler, før sterkere midler blir anvendt.

Høyesterett har i avsnitt 21 vist til en tidligere dom, Rt.1995 s. 661, hvor det er påpekt at det generelt er behov for romslighet i vurderingen av lovligheten av politiets tjenesteutøvelse. Førstvoterende ga sin tilslutning til byretten hvor det fremgår som følger: «*Vurderingen må skje der og da og det må levnes politiet en forholdsvis romslig ramme når man skal vurdere handlingen i ettertid*».

2.11 Politiloven § 6 fjerde ledd

Politoloven § 6 fjerde ledd jf. andre ledd gir politiet hjemmel til å utøve makt. For at politiet skal kunne bruke fysisk makt forutsetter jeg at vilkårene i for eksempel politiloven §§ 7-13 og politiloven § 6 andre ledd er oppfylt, da disse regulerer på hvilken måte politiet kan gripe inn og i hvilke situasjoner⁴⁴. Bruk av fysisk makt innenfor ordenstjenesten er den formen for

---

⁴⁴ Fredriksen, 2015, s. 69

tjenesteutførelse som lettest leder til at grensen mellom lovlig og ulovlig tjenestehandling kan bli overskredet. Årsaken til dette er ofte at makt kan være brukt i situasjoner uten at det var lovlig adgang til å gjøre det. Det kan også ha blitt brukt for mye makt, eller at det blir brukt feil type maktmiddel⁴⁵.

2.12 Politiinstruksen § 3-2

Politiets anledning til å bruke makt fremkommer også i politiinstruksen § 3-2. Politiinstruksen § 3-2 andre ledd definerer makt som «*tvangsmessige fysiske inngrep mot person, og mot fast eller rørlig eiendom i tilfelle der denne eiendommen blir påført skade*»⁴⁶. Dette er også i samsvar med forarbeidene til politiloven, Ot.prp. nr. 22 (1994-1995).

Nødvendig og forsvarlighetsbegrepet etter politiloven § 6 fjerde ledd fremgår også av politiinstruksen § 3-2, første ledd at man kan benytte makt «*under iverksettelse og gjennomføring av en tjenestehandling, når dette følger av lov eller sedvane, og det ellers finnes klart nødvendig og forsvarlig i betraktning av situasjonen alvor, følgende for den maktanvendelsen rettes mot og forholdene forøvrig*»⁴⁷.

I tillegg må vilkårene i politiinstruksen § 3-1, som handler om alminnelige regler om politiinngrep, være oppfylt. Det er sammenfall mellom politiloven § 6 og politiinstruksen, men det presiseres i politiinstruksen § 3-1, første ledd at «*politiet kan gripe inn på den måte, og med de midler som er lovlige*». Videre fremgår det av politiinstruksen § 3-1 fjerde ledd at «*tjenesteutøvelsen alltid skal være basert på respekt for grunnleggende menneskerettigheter og det enkelte menneskets verdighet*». Dette fremkommer også blant annet i EMK art. 3.

2.13 Forsvarlighetsprinsippet

Etter politiloven § 6 fjerde ledd kan politiet bruke makt «*under tjenesteutførelsen i den utstrekning det er nødvendig og forsvarlig*»⁴⁸. Når det gjelder «*nødvendighet*» viser jeg til det som er skrevet tidligere i oppgaven under behovsprinsippet. Hva som menes med «*forsvarlighet*» kan tolkes ut fra en naturlig språklig forståelse som aktsom handlemåte fra politiets side⁴⁹. Som tidligere skrevet må forsvarlighetsprinsippet etter politiloven § 6 fjerde

---

⁴⁵ Fredriksen & Spukland, 2015, s. 262-263

⁴⁶ Alminnelig tjenesteinstruks for politiet av 22 juni 1990 nr. 3963

⁴⁷ Alminnelig tjenesteinstruks for politiet av 22 juni 1990 nr. 3963

⁴⁸ Lov 4 august 1995 nr. 53 om politiet

⁴⁹ Fredriksen, 2015, s. 200

ledd ses i sammenheng med de øvrige prinsippene i politiloven § 6⁵⁰. Bruk av håndjern i en liten båt er et eksempel hvor dette ikke vil være forsvarlig, da personen ikke vil være i stand til å svømme dersom båten skulle synke.

Politiets bruk av makt må være «*nødvendig*» og «*forsvarlig*», altså at man må vurdere konsekvensene av en handling. I denne vurderingen vil også polititaktiske hensyn inngå, som ressurser til rådighet og hvordan situasjonen best kan løses i forhold til omgivelsene⁵¹. Hvilke konsekvenser kan maktbruken få?

Bruk av skytevåpen i tettbebygd strøk kan få store konsekvenser. Politiet kan ende opp med å skyte uskyldige personer, noe som kan føre til at denne type maktbruk kan få store konsekvenser for omgivelsene rundt. Et annet eksempel er bruk av pepperspray i nærheten av barn eller innendørs i nærheten av andre uskyldige personer. Pepperspray gir en sviende effekt på øynene, og gjør at det blir vanskelig å se. Peppersprayen sprer seg rask og muligheten for at uskyldige blir utsatt for pepperspray er dermed tilstede. Disse eksemplene viser at vurderingen av «*nødvendighet*» og «*forsvarlighet*» med tanke på hvilke konsekvenser maktbruken kan få for uskyldige personer, er med på å gjøre at politiet ikke nødvendigvis kan anvende makt. Dette til tross for at det er nødvendig for å få kontroll på gjerningspersonen, da konsekvensene ellers blir for store for omgivelsen.

2.14 Makt mot syke personer

Politiet har plikt til å yte hjelp til syke personer, jf. politiloven § 12. Et eksempel er i de tilfeller politiet i forbindelse med et oppdrag kommer i kontakt med personer som åpenbart ikke er i stand til å ta være på seg selv. Politiet kan i slike situasjoner anvende makt for å avverge at personen for eksempel tar sitt eget liv eller utfører skade mot andre personer. Samarbeid mellom politi og helsetjenesten fremgår av Helsedirektoratets rundskriv IS-5/2012, helsetjenestens og politiets ansvar for psykisk syke. På side fem i rundskrivet fremgår det at psykisk syke skal håndteres av politiet på en mest mulig skånsom måte⁵². Videre fremgår det at dersom den syke utgjør en sikkerhetsrisiko, kan politiet etter en konkret vurdering benytte håndjern, jf. politiinstruksen § 3-2 tredje ledd. Dette gir altså politiet adgang til å ta i bruk et maktmiddel mot syke personer. Et eksempel kan være at politiet skal håndtere en psykisk syk

---

⁵⁰ Auglend & Mæland, 2016, s. 646

⁵¹ Lie & Langestad, 2012, s. 11

⁵² Helsedirektoratet (2012). *Helsetjenesten og politiets ansvar for psykisk psyke*, s. 5

person som kan være farlig under en psykose. Politiet er ansvarlig for sikkerheten både til den syke, helsepersonellet samt sin egen sikkerhet. Dette medfører at det kan være «*nødvendig*» og «*forsvarlig*» å benytte makt for å unngå at den syke skader seg selv eller andre. Hva ligger i vilkårene «*nødvendig*» og «*forsvarlig*»?

Høyesterett har i Rt. 2008 s. 696 ikke tatt stilling til hva som ligger i vilkårene «*nødvendig*» og «*forsvarlig*», mens Høyesterett har gjort det i Rt. 2007 s. 1172, hvor de har vurdert vilkårene «*nødvendig*» og «*forsvarlig*» i politiloven § 6 fjerde ledd. Høyesterett har i avsnitt 23 i dommen lagt til grunn at vilkårene i politiloven § 6 andre ledd kommer til anvendelse, da disse inneholder generelle prinsipper for tjenesteutøvelsen til politiet.

Høyesterett har i Rt. 2008 s. 696 i avsnitt 20 vist til tidligere kjennelse i Rt. 2007 s. 1172, hvor det presiseres i avsnitt 34 at politiinstruksen, vilkårene i politiloven § 6 andre ledd, og annet regelverk vil være sentrale når man skal ta stilling til om politiets handlinger er straffbare. Det fremgår av overnevnte høyesterettsdom at tilbørlig maktutøvelse og nødvendighet må vurderes etter politilovens krav til forholdsmessighet i forbindelse med bruk av makt, samt kravet om å bruke det minst inngripende maktmiddelet.

Hva som ligger i vilkårene «*nødvendig*» og «*forsvarlig*» etter politiloven § 6 fjerde ledd må ut i fra dette tolkes sammen med vilkårene i politiloven § 6 andre ledd. Dette fremkommer også av forarbeidene til politiloven Ot.prp. nr. 22 (1994-1995).

Videre har Høyesterett i Rt. 2008 s. 696 avsnitt 34 vist til aktors prosedyre hvor det ble fremhevet at tjenestemennene burde ha forsøkt å snakke med fornærmede i stedet for å «sjokke» han. Dette hadde ifølge aktor betydning for hvilken maktbruk som senere kunne anvendes. Høyesterett har imidlertid valgt å ikke ta stilling til om tjenestemannen burde ha opptrådd på en mer forsiktig måte.

Høyesterett har i Rt. 2008 s. 696 avsnitt 23 vist til tidligere kjennelse, Rt. 2007 1172 avsnitt 54, hvor førstevoterende fant det vanskelig å se at den situasjonen som forelå kunne forsvare en så drastisk handling som å slå lommelykten mot hodet. Videre sier Høyesterett at skadevirkningene ved bruk av våpen skal begrenses så mye som mulig etter våpeninstruksen, noe som også samsvarer med politiloven § 6 andre ledd. Høyesterett viser i avsnitt 32 til den forrige dommen i avsnitt 56 hvor førstevoterende sier at det er «*bemerkelsesverdige at slagene*

mot hodet kom så pass kort tid etter at bilen stanset - lagmannsrettens mindretall har oppgitt dette til 2 ½ til 3 minutter». Høyesterett har i avsnitt 33 vist til Rt. 2007 1172 avsnitt 56, hvor førstevoterende har uttalt at det i tillegg var fem tjenestepersoner tilgjengelig, som ifølge Høyesterett gjør det vanskelig å forstå at det ikke skulle være andre tilstrekkelige virkemidler til, og spesielt etter en viss tid, for å få kontroll. Ut fra det som er angitt over kan det tolkes slik at Høyesterett mener at vilkårene i politiloven § 6 fjerde ledd, jf. andre ledd burde ha vært forsøkt ved å bruke et lempeligere middel, og at maktbruken i dette tilfellet ikke er forenlig i situasjonen som forelå.

Et eksempel som illustrerer at lempeligere midler har vært forsøkt er i Borgarting lagmannsrett dom LB-2012-081634 i forbindelse med en innsettelse i arrest. Lagmannsretten vurderte det slik at A i den aktuelle situasjonen ikke hadde andre alternativer enn å benytte nedleggelse for å ta kontroll over B. Før hendelsen hadde det vært verbal kommunikasjon mellom A og B, og situasjonen eskalerte da B forsøkte å sparke A. Lagmannsretten vurderte at As handlinger var «*nødvendig*» og «*forsvarlige*», og at maktbruken under tjenesteutførelsen ligger innenfor rammen av politiloven § 6.

Høyesterett har i Rt. 2008 s. 696 i avsnitt 20 vist til Rt. 2007 s. 1172 avsnitt 34 og 35 hvor de har drøftet politiloven § 6 opp mot nødvergebestemmelsen etter «gammel» straffelov § 48⁵³. Høyesterett har vist til uttrykket «*ubetinget utilbørlig*» og angir at innholdet i denne rettslige standarden kan variere over tid. Dette er ifølge Høyesterett avhengig av samfunnsutviklingen, og hva som til enhver tid er ansett som akseptabel opptreden fra politiets side. Ifølge Høyesterett har straffeloven § 48 en videre ramme når det gjelder lovlig maktutøvelse enn politiloven § 6.

Bestemmelsen etter straffeloven § 48 tredje ledd sier at maktanvendelsen i forbindelse med pågripelse er straffbar når den er «*ubetinget utilbørlig*». Det vil si at politiet først kommer til uheldig adferd, så til kritikkverdig adferd og deretter til «*utilbørlig adferd*». Adferden vil være straffbar først når man går et siste skritt, nemlig til «*uberettiget utilbørlig*»⁵⁴. I frifinnelsen etter Rt. 2008 s. 696 avsnitt 36 skriver Høyesterett at uavhengig om tjenestepersonens opptreden skulle stride med vilkårene i politiloven § 6 andre ledd, var ikke maktanvendelsen «*uberettiget utilbørlig*». Høyesterett viser til tidligere dom i Rt. 1995 s. 661 hvor det fremgår

---

⁵³ Lov 22 mai 1902 nr. 10 om Almindelig borgerlig Straffelov

⁵⁴ Myhrer, T-G. (2010). *Kontroll og korreksjon av polititjenesten: Straffesporets utilstrekkelighet*, s. 179

at politiet må gis et romslig rom når man skal ta stilling til om handlingen er straffbar i ettertid.

Hverken Høyesterett eller forarbeidene gir utfyllende tolkningshjelp i hva som ligger i begrepene «*nødvendig*» og «*forsvarlig*», bortsett fra at man skal tolke dette sammen med politiloven § 6 andre ledd. Slik det er angitt i forarbeidene er bakgrunnen for dette at det kan føre til at politiet blir handlingslammet, da opplistingen ikke vil bli uttømmende.

Når vilkårene for bruk av makt etter politiloven § 6 fjerde ledd jf. andre ledd er oppfylt kan altså politiet anvende makt. Hvorvidt politiet velger å bruke makt vil derfor også baseres på en skjønsmessig vurdering, og jeg vil i det følgende se på hva som ligger i politiets utøvelse av skjønn.

2.15 Politiets bruk av skjønn

Politiets utøvelse av skjønn er en sentral del av politibetjenters arbeidshverdag. Dette kan man tolke ut fra at lovgiver har skrevet «*politiet kan gripe inn*», «*politiet kan innbringe*», «*politiet kan foreta visitasjon*», «*politiet kan anvende makt*». Opportunitetsprinsippet handler om at politiet som offentlig organ kan selv avgjøre om, og på hvilken måte politiet skal utføre en tjenestehandling når de rettslige vilkårene for dette er oppfylt⁵⁵. Dette betyr at politiet kan benytte seg av en skjønsmessig vurdering. Når vilkårene i loven er oppfylt kommer skjønnsutøvelsen til anvendelse med hensyn til hvorvidt politiet skal velge å gripe inn, og på hvilken måte inngrepene skal gjennomføres. Politibetjentene skal særlig legge vekt på «*tjenligheten*» og «*nødvendigheten*» av inngrepet⁵⁶. I vurderingen vil «*minste middel*» - regel, forholdsmessighet og forsvarlighet etter politiloven § 6 være relevant. Videre må polititjenestepersonene vurdere alle sider av handlingsalternativene, samt konsekvensene.

Politibetjentene må også være i stand til å peke på hvilke faglige vurderinger som ligger til grunn når det gjelder den beslutningen som tas. En god skjønnsutøvelse handler om at politibetjentene kan forklare hvorfor han/hun gjør som de gjør ved å peke på faktorer som ligger innenfor rammene som regelverket setter⁵⁷.

---

⁵⁵ Auglend & Mæland, 2016, s. 657

⁵⁶ Langestad, P. & Rønning, H. (2012). *Å begrunne inngrep overfor publikum*, s. 191

⁵⁷ Langestad & Rønning, 2012, s. 192

Politiet har et stort skjønnsrom og dette fremkommer også i forarbeidene til politiloven, Ot.prp. nr. 22 (1994-1995) s. 20. I forarbeidene understrekes at det å «*detaljregulere*» politiets adgang til å bruke makt ikke vil bli uttømmende. På grunn av faren for at politiet kan bli handlingslammet i situasjoner som ikke er regulert i denne opplistingen, er det derfor gitt et stort rom for politiets bruk av skjønn.

Et eksempel som viser at det i den konkrete situasjonen må anvendes skjønn fremkommer av Høyesteretts kjennelse, Rt. 2003 s. 948, hvor saken gjaldt hvorvidt en polititjenestemann hadde utøvd rettstridig maktbruk mot en beruset passasjer i en bil, jf. straffeloven § 228. Høyesterett viser til uttalelse fra lagmannsretten hvor de angir at politiet i sin skjønnsutøvelse i noen grad må gis rom for feilvurdering, da den skjønsmessige vurderingen ofte er tatt i situasjoner som kan være meget vanskelig å takle, uten at dette skal være straffbart.

Et annet eksempel som gjelder politiets bruk av makt, fremgår av Agder lagmannsretts dom, RG. 2009 s. 763, hvor en politimann ble frifunnet for å ha utvist uforstand i tjenesten. En 13 år gammel jente ble påsatt håndjern under en pågripelse/ransaking i en større narkotikasak. Det ble lagt vekt på oppdragets kompleksitet, og at det i den forstand hastet og forholdene endret seg underveis. Lagmannsretten viser til Rt. 2003 s. 948 hvor Høyesterett legger grunnprinsippene i politiloven § 6 til grunn for sin avgjørelse, blant annet at maktbruken skal være «*nødvendig*» og «*forsvarlig*». Lagmannsretten har vurderer at det å påsette en uskyldig jente på 13 år håndjern er nødvendig maktbruk av politiet for å hindre bevisforspillelse. Når det gjelder varigheten av håndjernsbruk viser lagmannsretten til en uttalelse fra mindretallet i Rt. 2003 s. 948 der det fremgår: «*det må finnes et område for kritikkverdig politiadfærd, derunder maktbruk, mellom den fullt korrekte, rettmessige opptreden og den straffbare opptreden*». Ut fra dette vil det å benytte et maktmiddel som håndjern mot en jente på 13 år anses som nødvendig, selv om hun ikke har gjort noe straffbart.

Videre var det akseptabelt at jenta hadde håndjern påsatt frem til like før transporten ble igangsatt. Dette er fordi politiet har et så stort rom for skjønnsutøvelse, og kritikkverdig maktbruk er å anses som akseptabelt, så lenge det ikke går over i en straffbar opptreden. Det kan stilles spørsmål ved hva som er å anse som «*straffbar opptreden*» da rommet for skjønnsvurdering, samt feilvurdering er såpass stort.

3. Avslutning

Tema for oppgaven var politiets bruk av fysisk makt etter politiloven § 6 fjerde ledd, jf. andre ledd. Ved anvendelse av juridisk metode, herunder tolkning av lovbestemmelsen, forarbeider, rettspraksis og juridisk litteratur, har jeg kommet frem til at gjeldende rett på dette området gir politiet et stort handlingsrom når det gjelder anvendelse av makt. Høyesterett har i Rt. 2008 s. 696 skapt presedens ved at de har lagt terskelen for straffeansvar for politiets bruk av makt veldig høyt.

Den rettslige tolkningen når det gjelder hvordan politiloven § 6 fjerde ledd, jf. andre ledd skal forstås, er dermed tatt stilling til av Høyesterett for mange år siden uten at nye saker av lignende art er blitt prøvd for Høyesterett. Det kan stilles spørsmål ved om det skjønsmessige rommet er for stort, eller om grensen mellom kritikkverdig adferd og den straffbare adferden burde ha vært mindre. På den annen side kan politiet ikke bli for passive i redselen for å komme i straffeansvar. Dette er årsaken til at Høyesterett har lagt terskelen for politiets maktanvendelse høyt.

Norge er en rettstat og som statens maktanvender forutsettes det at politiet ivaretar rettssikkerheten til borgerne, slik at de ikke blir utsatt for mer makt enn nødvendig. Det betyr at politiet også må handle i tråd med prinsippene i EMK art. 3, samt legalitetsprinsippet i grunnloven § 113. Politiloven blir anvendt av «ikke jurister», og dersom politiet skal kunne gjøre juridisk riktige vurderinger av hvorvidt maktbruk skal anvendes i det enkelte tilfelle, bør de ha en inngående forståelse for når vilkårene for maktbruk er oppfylt. Selv om Høyesterett har lagt terskelen for straffeansvar for politiet høyt når det gjelder politiets bruk av makt, er dette ingen god rettesnor for hvordan politiet bør utøve makt. Ved å ha politi som har god kjennskap til hvordan rettsreglene ved bruk av makt skal forstås, kan dette være med på å øke rettssikkerheten til borgerne, og politiet kan dermed unngå å komme i straffeansvar for unødvendig og uforsvarlig maktbruk.

4. Litteraturliste

4.1 Lover

Grunnloven, Lov 17. mai 1814 Kongeriket Norges Grunnlov.

Straffeloven, Lov 22 mai 1902 nr. 10 om Almindelig borgerlig Straffelov

Politi-loven, Lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet.

Straffeloven, Lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff

4.2 Instruks

Politiinstruksen, Alminnelig tjenesteinstruks for politiet av 22 juni 1990 nr. 3963

4.3 Forarbeider

Ot.prp.nr.22 (1994-1995), *Om lov om politiet (politiloven)*, Oslo 1994 – 1995.

NOU 2017: 9, *Politi og bevæpning – legalitet, nødvendighet, forholdsmessighet og ansvarlighet*, Oslo 2017. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2017-9/id2545750/sec6>

4.4 Rettsavgjørelser

Rt. 1995 s. 661

Rt. 2003 s. 948

Rt. 2007 s. 1172

Rt. 2008 s. 696

RG. 2009 s. 763

LB-2012-081634

4.5 Litteratur

Auglend, Ragnar L., & Mæland, Henry John. (2016). *Politirett* (3.utg.). Oslo: Gyldendal juridisk

Blandhol, Sverre., Tøssebro, Henriette., & Skotheim, Øystein. (2015). *Innføring i juridisk metode. Jussens Venner*, 50(6), 310- 345. Hentet fra: https://www.idunn.no/jv/2015/06/innfoering_i_juridisk_metode

Eckhoff, Torstein. (2001). *Rettskildelære ved Jan E. Helgesen* (5.utg.). Oslo: Universitetsforlaget

Fredriksen, Steinar. & Spurkland, Kai. (2015). *Ordensjuss*. Oslo: Gyldendal juridisk.

Fredriksen, Steinar. (2015). *Ro, orden og frihet: En fremstilling av politiets adgang til å gripe inn i den personlige frihet ved utøvelse av ordenstjeneste*. Oslo: Gyldendal juridisk

Henriksen, Steinar. & Snortheimsmoen, Anders. (2017). *Politiet bruk av makt*. I Phelps, J. M., Larsen, N. M & Singh, M. (Red.). *Kommunikasjon og konflikthåndtering i operativt politiarbeid: Sosialpsykologiske perspektiver*. Oslo: Universitetsforlaget.

Langestad, P. & Rønning, H. (2012). *Å begrunne inngrep overfor publikum*. I Pål, Langestad (Red.), *Kommunikasjon og konflikthåndtering: Publikumsrettet arbeid i et politifaglig perspektiv*. Oslo: Gyldendal akademisk.

Lie, Anders Lohne., & Langestad, Pål. (2012). *Arrestasjonsteknikk* (2.utg.). Oslo: Gyldendal

Myhrer, Tor-Geir. (2012). *Bastet og bundet: Rettslige rammer for bruk av håndjern*. Oslo: Universitetsforlaget

Myhrer, Tor-Geir. (2010). *Kontroll og korreksjon av polititjenesten: Straffesporets utilstrekkelighet*. Hentet fra rapporten: «Tillit til politiet», Siv R. Rundhovde (red), PHS forskning 2010:4. Oslo: Politihøgskolen

4.6 Annet

Helsedirektoratet (2012). *Helsetjenesten og politiets ansvar for psykisk psyke*. (Rundskriv IS-5/2012). Hentet fra:

<https://helsedirektoratet.no/Lists/Publikasjoner/Attachments/211/Helsetjenestens-og-politiets-ansvar-for-psykisk-syke-oppgaver-og-samarbeid-IS-5-2012.pdf>

Meg selv. (2018). *Prosjektbeskrivelse*. PHS Bodø: Innlevering canvas